

Kan man klage på gebyret for vann og avløp?

Kommunal Rapport 14.05.2019

Etter å ha fått innvilget søknaden om å koble seg på vann og avløp kommer fakturaen fra kommunen to ganger i året. Men kan man klage på gebyret?

Jeg har vanskelig for se at lovavdelingen har rettslig grunnlag for en slik innskrenkende tolking av en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti i forvaltningsloven, skriver Jan Fridthjof Bernt.

SPØRSMÅL: I forbindelse med nybygging blir det søkt om sanitærabonnement. Etter behandling av sanitærsøknaden blir det sendt ut et brev der søknaden blir godkjent og opplyst hvilket areal som legges til grunn i forbindelse med gebyrinnkrevningen. Faktura for innkreving av vann og avløp utsendes normalt to ganger i året. Kan man påklage en slik fakturafastsettelse?

SVAR: i forvaltningsloven § 28 har vi regler om klagerett. Slik klagerett har som alminnelig regel den som er part i saken, over alle «enkeltvedtak». Enkeltvedtak er i lovens § 2 bokstav a og b definert som «en avgjørelse som treffes under utøving av offentlig myndighet og som ... konkret er bestemmende for rettigheter ... til en eller flere bestemte personer». Spørsmålet er blir da om den gebyrfastsettingen som her skjer, er et enkeltvedtak.

I et brev 15. april i år legger Justisdepartementets lovavdeling til grunn at når fastsetting av slikt gebyr «følger automatisk av regler fastsatt i forskrift», er det ikke et enkeltvedtak, idet det viser til sin egen uttalelse fra 2003 (JDLOV-2002-4149) der man la til grunn at «fastsetting av gebyr for den enkelte gebyrpliktige som følger automatisk av regler fastsatt i forskrift, ikke er enkeltvedtak». Enkeltvedtak vil det etter lovavdelingens oppfatning bare være «Dersom gebyrfastsettingen bl.a. er resultat av vedtak truffet individuelt overfor den enkelte gebyrpliktige». I motsatt fall vil «regnes ikke fastsettingen som "bestemmende for" plikten til å betale gebyr».

Jeg finner at det i beste fall er uklart på hvilket grunnlag lovavdelingen kommer fram til denne forståelsen av forvaltningslovens definisjon av «enkeltvedtak» Spørsmålet er hva som er den rettslige begrunnelsen for dette?

Lovavdelingens utgangspunkt at det avgjørende er om en gebyrfastsetting «er et resultat av vedtak truffet individuelt overfor den enkelte gebyrpliktige» Det er det, uttaler Lovavdelingen, ikke dersom det er tale om «fastsetting av gebyr for den enkelte gebyrpliktige som følger automatisk av regler fastsatt i forskrift».

Det kan ut fra dette se ut som man mener at alle avgjørelser hvor man bare konstaterer at vilkår i en lov eller forskrift for et gebyr er til stede, og man så meddeler dette til borgeren i form av faktura eller på annen måte, gjelder ikke reglene i forvaltningsloven om klagerett for parten. Parten har med andre ord ikke noen mulighet til å få overprøvd verken det faktiske grunnlag gebyrfastsettelsen bygger på eller forståelsen av lov eller forskrift som denne skjer på grunnlag av. Dette gjelder også, sier Lovavdelingen, der «boligens areal inngår i vurderingen av gebyrets størrelse», idet opplysninger om dette hentes fra eiendomsregisteret/matrikkelen. Først hvis «det viser seg at disse opplysningene er feil, vil det oppstå behov for å korrigere gebyret». Et vedtak om å korrigere gebyret vil, sier lovavdelingen, «i utgangspunktet være et enkeltvedtak», men altså forutsetningsvis ikke en beslutning om ikke å korrigere dette etter anmodning fra grunneier.

Jeg har vanskelig for se at lovavdelingen har rettslig grunnlag for en slik innskrenkende tolking av en grunnleggende rettssikkerhetsgaranti i forvaltningsloven. Plikten til å betale gebyr begynner ikke å løpe før det foreligger en faktura eller annen melding fra forvaltningen

om dette, og for borgeren er det da ganske likegyldig om gebyrfastsettelsen er basert på et generelt regelverk eller på en mer individualisert vurdering. Behovet for å kunne få kontrollert regelforståelse og de faktiske forutsetninger for avgjørelsen er åpenbart like stort der denne er en mekanisk regelanvendelse som der det utøves et mer konkret skjønn. Jeg viser her til det jeg skriver om dette i Bernt og Rasmussen, *Frihagens forvaltningsrett* s. 166-167, og til godkjent merknad til bestemmelsen i Lovdata, skrevet av professor Tarjei Bekkedal. (3. oktober 2009 14:24.)

Noen stor merbelastning for forvaltningen er dette ikke. Hvis en borger henvender seg til myndighetene og hevder at en gebyrfastsetting enten feil, må man selvsagt se på denne og vurdere om den er riktig. Hvis det ikke er gjort noen feil, sendes klagen til klageinstansen, som raskt vil kunne konstatere om det foreligger opplysninger som tilsier at det kan ha vært gjort feil. Hvis det gebyret er fastsatt korrekt på grunnlag av forskriften om dette, og det ikke er tvil om de faktiske forhold, er det en enkel operasjon å avslutte saken. I motsatt fall må man selvsagt gjøre det som er nødvendig for å få avklart de faktiske og rettslige tvilsspørsmålene. Det skulle da bare mangle at ikke borgeren skulle kunne be om dette, som ved alle andre typer enkeltavgjørelser som pålegger henne plikter eller utgifter.